

Ο προφήτης Ιωνάς και η προτύπωση του Σταυρού

/ Γνώμες



Ο προφήτης Ιωνάς, ο πρωταγωνιστής και συγγραφέας του ομώνυμου προφητικού βιβλίου, έδρασε κατά τον 8ο π.Χ. αιώνα, εποχή κατά την οποία η Νινευή είχε καταστεί πρωτεύουσα του ασσυριακού κράτους. Από το βιβλίο του προφήτη Ιωνά δεν αντλούμε πληροφορίες για το βίο του, ούτε το που και πότε κλήθηκε στο προφητικό αξίωμα, παρά μόνο αναφέρεται το όνομά του και το γεγονός ότι ήταν γιος του Αμαθί και το γεγονός ότι όταν κλήθηκε η Νινευή ήταν «πόλις μεγάλη»

Όμως ο Ιωνάς αντί να εκτελέσει άμεσα την εντολή του Θεού και να κηρύξει στους Νινευίτες, μετέβη στην Ιόπη και επιβιβάστηκε σε πλοίο για να διαφύγει στη Θαρσίς. Τότε ο Θεός διέταξε τη θάλασσα να σηκώσει τρικυμία και οι επιβαίνοντες στο πλοίο έριξαν τον Ιωνά στη θάλασσα, όπου και τον κατάπιε ένα κήτος (Ιων. 1,3-2,1).

Η παραμονή του Ιωνά μέσα στην κοιλιά του κήτους επί τρεις ημέρες και η εξέμεσή του στη στεριά αποτελούν, σε ολόκληρη την Παλαιά Διαθήκη, τον κατ' εξοχήν τύπο της τριήμερου Ταφής και της Αναστάσεως του Χριστού. Μάλιστα ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός θέλοντας να δώσει σημείο περί της τριήμερου Ταφής και της Αναστάσεως του ταυτίζει την τριήμερη παραμονή του Ιωνά στην κοιλιά του κήτους και την εξέμεσή του απ' αυτό με τη τριήμερη ταφή και την Ανάστασή Του λέγοντας: «ὥσπερ γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς ὁ προφήτης ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς

ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας» (Ματθ. 12,40).

Ὅμως στο κείμενο της προφητείας του Ἰωνά δεν γίνεται λόγος για τη στάση του σώματος του προφήτη μέσα στην κοιλία του κήτους. Εντούτοις ἡ υμνολογία της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, που διασώζει την εκκλησιαστική παράδοση, παρουσιάζει τον προφήτη Ἰωνά, τη στιγμή που βρισκόταν στα σπλάχνα του κήτους, να απλώνει τα χέρια του καὶ να σχηματίζει το σημεῖο του Σταυροῦ καὶ γι' αὐτό το λόγο ψάλλει: «Τὸν τύπον τοῦ θεοῦ Σταυροῦ Ἰωνᾶς, ἐν κοιλίᾳ τοῦ κήτους, τεταμέναις παλάμαις προδιεχάραξε» (Καταβασία στ' ὠδῆς ὁρθρου Κυριακῆς της Σταυρο-προσκυνήσεως).

Το σημεῖο του σταυροῦ, που προτυπώνεται σε «κλειστό» χώρο, δηλ. στην κοιλία του κήτους, ἦταν αὐτό που ἔσωσε τον Ἰωνά καὶ μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες βγήκε σῶος στη στεριά γεγονός, το οποίο αποτελεί ἓνα ἀπὸ τα μεγαλύτερα θαύματα της Παλαιᾶς Διαθήκης ὅσον ἀφορᾷ την παραβίαση των φυσικῶν φαινομένων κατόπιν της θείας επέμβασής. Το παράδοξο καὶ θαυμαστό στην παραμονή του Ἰωνά ἐπὶ τρία μερόνυχτα στην κοιλία του κήτους εἶναι ὅτι ἀφενὸς δεν προκλήθηκε ὁ θάνατός του ἀπὸ την ἔλλειψη του ἀέρα ἀφετέρου διασώθηκε καὶ βγήκε στη στεριά ἀκέραιος.

Ἡ Ἐκκλησία καθόρισε νὰ εορτάζεται ἡ μνήμη του προφήτη Ἰωνά την 21η Σεπτεμβρίου, ἡμέρα κατὰ την οποία ἀποδίδεται ἡ εορτὴ της Ὑψώσεως του Τιμίου Σταυροῦ.

Ἡ εορτὴ της Ὑψώσεως του Τιμίου σταυροῦ ἀποτελεῖ ἀνάμνηση του Πάθους καὶ της Σταύρωσης του Κυρίου, ἡ οποία δεν πραγματοποιήθηκε οὔτε ἐντὸς των τειχῶν της Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ οὔτε καὶ σε κλειστό χώρο, οὕτως ὥστε νὰ οικειοποιηθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι το κοσμοσωτήριο αὐτό γεγονός, ἀλλὰ ἔλαβε χώρα ἐκτὸς των τειχῶν της πόλης σε χώρο ἀνοικτό (Ματθ. 27,32-33· Λκ. 23,26) ὥστε νὰ ἀγιαστεῖ ολόκληρη ἡ φύση καὶ τούτο καθίσταται ἐμφανὲς ἀπὸ τα τέσσερα ἄκρα που καταλήγει ὁ σταυρός, τα οποία ἀντιστοιχοῦν στα τέσσερα σημεῖα του ὀρίζοντα.

Ἡ Σταύρωση του Χριστοῦ ἀποτελεῖ προάγγελο της Ἀναστάσεως, διότι μετὰ την Ἀνάσταση καὶ κατόπιν την Πεντηκοστή καὶ ἐπιφοίτηση του Ἁγίου Πνεύματος ξεκινᾷ ἡ ἐναρξὴ του ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ ἡ πορεία του ευαγγελικοῦ λόγου πρὸς τα ἔθνη.

Με την προτύπωση του σημείου του σταυροῦ καὶ του σημείου του σταυρωθέντος Κυρίου ἀπὸ τη στάση του σώματος του Ἰωνά μέσα στην κοιλία του κήτους καὶ κατόπιν ἡ ἀποστολὴ του προφήτου στα ἔθνη, ἴσως μας δίνεται ἡ δυνατότητα νὰ ἰσχυριστοῦμε ὅτι στο κείμενο της προφητείας του Ἰωνά, ἐκτὸς ἀπὸ την προτύπωση

της τριημέρου Ταφής, της Αναστάσεως του Χριστού και του σημείου του Τιμίου Σταυρού, προτυπώνεται και το ιεραποστολικό κήρυγμα αφού ο Ιωνάς αποστέλλεται από το Θεό σε ξένη γη και όχι σε ισραηλιτικό έδαφος, ειδικά σε μια εποχή όπου το βόρειο βασίλειο έχει καταστραφεί από τους Ασσυρίους και ο Ιωνάς «αναγκάζεται» να κηρύξει στους εχθρούς του λαού του, αλλά και το γεγονός ότι κατά την εποχή που κήρυξε ο Ιωνάς δεν είχε συντελεστεί ακόμα το γεγονός της σαρκώσεως του Λόγου, διότι Αυτός ήταν ακόμα προφητευόμενος. Η δε πορεία του προφήτη ακόμα και στη θάλασσα για να φύγει μακριά αποδεικνύει την επέμβαση του Θεού σε ολόκληρη την κτίση.

Έτσι και ο Ιωνάς αφού πρώτα αρνήθηκε να κηρύξει το λόγο του Θεού στη Νινευή, έφυγε για την Θαρσίς (Ιων. 1,3), τον κατάπιε το κήτος (Ιων. 2,1) και τελικά τον εξέμεσε στη στεριά σώο και ασφαλή (Ιων. 2,11) έλαβε εκ νέου εντολή από το Θεό να κηρύξει στη Νινευή (Ιων. 3,1-2) και εν τέλει η κάτοικοι της Νινευή, αφού μετανόησαν, σώθηκαν (Ιων. 3,3-10).

Η διδασκαλία του προφήτη είναι θεοκεντρική. Για τον Ιωνά ο Θεός είναι το παν. Από Αυτόν προέρχονται, κατευθύνονται και καταλήγουν τα πάντα. Ο Ιωνάς θεωρεί το Θεό ως αποκλειστικό και εθνικό Θεό των Ιουδαίων που ενδιαφέρεται αποκλειστικά και μόνο για το λαό του, γεγονός που τον αναγκάζει να παρακούσει τη θεία εντολή. Όμως ο Θεός δεν είναι εθνικός αλλά παγκόσμιος που μεριμνά και φροντίζει για ανεξαιρέτως για όλα τα έθνη και γι αυτό το λόγο καλεί τον Ιωνά να κηρύξει προς αυτά διότι τα έθνη δεν είναι ούτε εχθροί του ιουδαϊκού λαού αλλά ούτε και εχθροί του Θεού, αλλά αντίθετα είναι «πλανεμένα» τέκνα και δημιουργήματα του Θεού, τα οποία χρήζουν άμεσης μετανοίας, σωτηρίας και επιστροφής προς το Δημιουργό τους.